

A n e t r æ e t

Nr.2 /maj 2019

ISSN: 1603 – 0281

Tjørnebygård, 6 slg. Poulsker med ejeren Jens Espersen til venstre. Læs om den påsatte brand i 1884 inde i bladet.

Bornholms Slægts- og Lokalhistoriske Forening

Indhold

Med pisk og lænker.....	3
Fra generalforsamlingen.....	5
5 forbrydere fra Klemensker.....	6
Foto-aften.....	7
Branden i Tjørneby 1884.....	8
Nyt fra Rigsarkivet.....	13
Tak til Foto-gruppen.....	14
Nyt fra Foto-gruppen.....	15
Hjælp til Norge.....	16
Konkurrencen	18
Sommerens bustur.....	19

Kære medlemmer.

Så har vi afholdt forårets program med foredrag og generalforsamling alle meget velbesøgt. Den næste aktivitet er efterhånden en tradition, det er nemlig busturen på bornholm, som i kan læse mere om på side 19 i dette blad. Men inden da er det sommer, som forhåbentlig bliver lige så god som sidste år.

Vi skal til efteråret prøve en ny aktivitet af, som vi kalder "Slægtsforsker Cafeen", som afholdes hver den 1. onsdag i måneden. Så hvis du har lyst til en kop kaffe og en lille sludder, så kommer du bare mellem 19 og 21, eller hvis du har lyst til at være lidt mere seriøs, så går man bare i kælderen og arbejder med sin slægtsforskning. Det er nu op til jer medlemmer at bevise, om det er noget vi skal have i fremtiden.

Med dette vil jeg ønske alle medlemmer en god sommer og velmødt igen til busturen.

Formand Hans Ressel

Dato	Program – Husk at sætte kryds i din kalender
Lørdag 31/8 kl. 10 – 17	Bustur på Bornholm

Med pisk og lænker

Af Elo Jacobsen

Der var 51 tilhørere i salen og 6 på internettet, der hørte en veloplagt magister, Mette Gundel 16. februar fortælle om 300 års fængselshistorie.

Vi hørte bl.a. om:

To jernbelagte fanger

Der er ingen låse eller andet, der kan åbnes.

De er smedet fast og kæderne vejer ca. 25 kg.

De gik med det på, indtil de døde.

Stokhuset

Et af de kendteste fængsler er nok Stokhuset, som lå inde på Øster Voldgade, på hjørnet til Stokhusgade.

Grunden til at det hedder Stokhuset er at fangerne – som blev kaldt slaver – sov med benene i stokke – og ellers direkte på gulvet, uden noget over sig.

Ondskabsfulde fangevogtere

Der var mange der ikke overlevede mere end et par måneder i Stokhuset.

Der var en konstant overbelægning, og nogle af slaverne var stuvet sammen i kældrene hvor de var lænket sammen 40 mand, uden lys og en spand til toilet – som ikke blev tømt regelmæssigt.

Hvis man ikke efterkom fangevogternes ordrer, kunne man blive straffet med pisk med ris, tamp, kat eller tyremige; fangevogterne var nogle ondskabsfulde ”sataner”.

Fik fanger til at tilstå

Tortur blev brugt i danske fængsler helt frem til 1837.

Under en afhøring var det ikke det vigtigste at finde frem til sandheden, men at få en tilståelse frem, og til det var der et stort antal af redskaber som

man kunne påføre slaverne smerte, så de indrømmede noget som de måske aldrig havde gjort.

Slaverne fik f.eks. pisk – 20 slag om dagen i 2 – 3 dage.

Hvis det ikke fremtvang en tilståelse, kunne torturen fortsætte med "Den polske buk", Pater nosterbånd (blev forbudt i 1790), Fodknusere, Klotænger, Ben- og tommelskruer, Den spanske støvle m.fl.

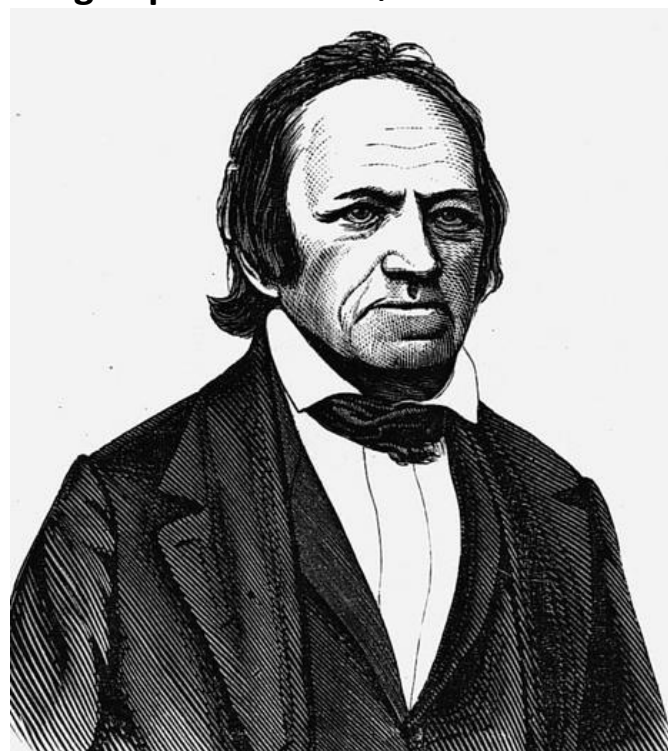
Slaverne var iført en to-farvet fange- dragt, så alle kunne se at de var slaver. Ærlige slaver – dem der opførte sig godt – arbejdede ude i byen hver dag, og blev kaldt "den 41. brigade" – hæren havde 40 brigader, men når slaverne drog ud, så var det under militærisk orden; derfor "den 41. brigade"

Mette fortalte også om Slutteriet, som var et gældsfængsel, men det var ikke helt så hårdt, da alle jo kunne komme til at skylde penge – det var mere "acceptabelt" – men de kunne også sidde i kælderen med rotter, mus og utøj.

Indenfor de københavnske volde var der i perioden 1600 – 1847, 14 fængsler og arresthuse. (befolkningsantallet var på 100.000 i 1700-tallet, stigende til 160.000 i 1800-tallet)

Fangen på Christiansø

I anden halvdel af foredraget fortalte Mette om Dr. Dampé, som jo tilbragte 20 år i fængsel på Christians Ø.

Fangeoprør

I 1817 brændte Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset på Christianshavn, efter en fangeopstand.

12 fanger blev efterfølgende henrettet, og 60 andre blev sat i Krudttårnet på Kastellet – uden dagslys overhovedet.
Her sad de og blev rablende sindssyge.

Fængsler i dag

Mette sluttede af med at vise billeder af et af Danmarks nyeste fængsler – Storstrøm Fængsel på Falster. Det har kostet en milliard, og kan rumme 250 fanger – det ligner et bedre hotel med enestuer og eget bad.

Der er 250 ansatte til at passe de 250 fanger.

På gensyn

Mette Gundel kommer igen næste år og fortæller i detaljer om da Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset brændte, og om den efterfølgende standret.

- Tak for en barsk fortælling.

Fra generalforsamlingen

Årets medlem 2019 Finn Mortensen.

Noter fra Formandsberetningen.
Vi har i sidste sæson afholdt 7 arrangementer, som alle blev omtalt på generalforsamlingen. Anetræet er udkommet i 4 eksemplarer i 2018, og på hjemmesidefronten er der ikke sket det store, selv om vi vil afprøve et samarbejde med Danske slægtsforskere med hensyn til databasen Gårdene på Bornholm. Næste sæson vil vi ud over det sædvanlige program, prøve "Slægtsforsker Cafe", se mere under formandens hjørne. Under evt. fik vi Finn Mortensen op på gulvet idet vi fra bestyrelsens side havde udnævnt ham til årets medlem 2019, for sine ihærdige indtastninger af data.

5 forbrydere fra Klemensker

Af Fie Ellebye

En sommernat i 1860 nedbrændte Simon Andersens ejendom i Klemensker. Familien fik sig reddet ud i tide, men mistede alt indbo og deres besætning.

I forbindelse med opklaringen af branden, blev en række personer arresteret.

De arresterede var Hans Jensen/Mogensen Kjøller, Peder Hansen Riis, Svend Mogensen Kjøller, Lars Hansen Kure og Rasmus Peder Riis/Rasmus Pedersen.

Det viste sig at de stod bag en række uopklarede forbrydelser i Klemensker. Bl.a. havde de også forbindelse til branden på Simon Andersen's ejendom, som var påsat.

Simon havde raget sig uklar med en af dem og ja, så fattede man da bare lige ejendommen af.

Køn familie

De var alle i familie med hinanden og var heller ikke bange for at slås indbyrdes.

De stjal også med arme og ben. Havde de brug for nogle sokkelsten eller cassissten, ja så stjal de dem bare.

Engang de var ude på rov, var der en af dem, der holdt vagt, gået ned ad vejen, og når han kom tilbage, havde han en trillebør med for "den lå jo lige

på vejen", så den tog man da bare med.

Ved en senere retssag bliver de alle dømt skyldige:

Hans Jensen/Mogensen Kjøller:
Brandstiftelse, tyveri og hæleri. (8 års tugthus.)

Peder Hansen Riis: Brandstiftelse, tyveri og hæleri (dødsdom)

Svend Mogensen Kjøller: For at have foranlediget brandstiftelse og for delagtighed i denne forbrydelse, voldeligt overfald på sagesløs mand, samt at have ihjelstukket andens mands hest. (12 års tugthus)

Lars Hansen Kure: Brandstiftelse (12 års tugthus)

Rasmus Peder Riis/Rasmus Pedersen:
For delagtighed i brandstiftelse (2 års forbedringshus)

Det hele blev serveret med lidt "lun jysk humor" af Leif Septrup umiddelbart efter vores generalforsamling, der denne gang blev holdt på en søndag, den 24. marts.

FOTO-aften

Af Elo Jacobsen

Onsdag den 3. april 2019 havde vi FOTO-aften på Rønne Bibliotek, hvor der var ca. 40 fremmødte.

3 x 275 billeder

Efter en orientering om nye tiltag og persondataloven fra Asbjørn Skødt fra Ø-arkivet og Jakob Seerup fra Bornholms Museum, blev der vist ca. 275 gamle billeder fra Ø-arkivets samling, 275 billeder fra Museets samling, og endelig 275 billeder udvalgt af BSLF.

Der blev kun genkendt 7 personer fra BSLF's billeder, alle fra 1940-erne. ☹️ det er jo ikke imponerende.

Det er tilsyneladende meget svært at få genkendt personer fra før 1940.

For en lukket gruppe

Til efteråret vil jeg derfor gennemføre en fotoaften, hvor der kun vil blive vist billeder fra 1950- og 60-erne, men det bliver pga. persondataloven kun for foreningens medlemmer.

Det nytter ikke at vente, som vi ifølge den nye lov skal, til dem der er på billederne, er døde + 10 år, før de vises, så er der meget få, eller slet ingen der genkender dem.

Tager nok en pause

Arkivar Asbjørn Skødt fra Ø-arkivet, som er primusmotor på bornholmske-

billeder.dk, har desværre sagt sin stilling op, da han har fået nyt arbejde på Rigsarkivet, så arbejdet omkring bornholmskebilleder.dk, vil nok stå stille et stykke tid, indtil der bliver ansat en ny arkivar.

Der er p.t. lagt ca. 70.000 billeder ud på www.bornholmskebilleder.dk.
I ønskes alle en rigtig god sommer.

Kender du en af dem?

(A014-17)

(A016-16)

Så mail til: elo.jacobsen@outlook.dk

Branden i Tjørneby 1884

Af Henning Kryger, Allerød

Natten mellem den 20. og 21. marts 1884 nedbrændte 06. slg. Tjørneby i Povlsker tilhørende **Jens Espersen**.

Branden blev omtalt i Bornholms Tidende den 21. marts, hvoraf det fremgik, at der kun blev reddet et par heste og en griseso. Resten af besætningen indebrændte.

Mistænkeligt kvindfolk

Af Bornholms Tidende den 27. marts fremgik det, at der gik rygter om, at branden skulle være påsat og at en mistænkt var arresteret.

Efter sigende havde nogen lagt mærke til et mistænkeligt kvindfolk, som fjernede sig fra brandstedet.

Og i Bornholms Tidende den 8. maj kunne man så læse, at en kvindelig arrestant, som var mistænkt for at have anstiftet ovennævnte ildløs, havde taget sig selv af dage ved hængning i Nexø arresthus.

Hvad har det med min slægtsforskning at gøre?

Ovennævnte **Jens Espersen** var fætter til min oldemor, Cecilie Cathrine Marcher, gift med Hans Peter Hansen, 32. slg. Stensebygaard i Bodilsker.

De havde fælles bedsteforældre i Jens Espersen og Cecilie Eskild Dichsdatter, som boede først på 28. slg. Offergaard, Østermarie og senere på 09. slg. Markeregaard, Povlsker.

Ane Cecilie

Hvad der ikke fremgik af Bornholms Tidende var, at den mistænkte og arresterede kvinde (omtalt som en slægtning til ejeren) var **Jens Espersens søster**, Ane Cecilie.

Ane Cecilie var enke efter gårdejer Jens Peter Jensen, som havde ejet først 24. slg. Lille Gubbegaard, Povlsker og efterfølgende 1. slg. Nørregaard, Povlsker.

Rygterne gik, at Ane Cecilie og Jens var blevet uvenner over, hvem faderen, Eskild Dich Jensen skulle bo hos som aftægtsmand.

Da **Jens Espersen** overtog 06. slg. Tjørneby i 1869 efter sine forældre, blev disse boende på gården som aftægtsfolk.

Fra Tjørneby til Nørregaard

Efter moderens død i 1872 flyttede Eskild Dich Jensen til Nørregaard, hvor han fik aftægt hos datteren Ane Cecilie.

Efter Ane Cecilies mands død i 1881 flyttede hun og faderen til Nexø. Her kunne han imidlertid ikke holde ud at bo, han savnede livet på landet, og i 1882 fik han arrangeret, at sønnen Jens hentede ham i Nexø og flyttede ham "hjem" til gården i Tjørneby.

Halvt års god løn

Dette var Ane Cecilie blevet sur over, især at aftægtsvederlaget på 400 kr. nu gik til Jens og ikke til hende. 400 kr. lyder måske ikke af meget, men med en håndværkertimeløn i 1880'erne på omkring 30 øre svarede de 400 kr. til et halvt års håndværkerløn.

Hvad der var rygter og hvad der var sandhed, kom aldrig for dagen, da Ane Cecilie tog sit eget liv i arresten uden at have vedgået anden skyld end, at hun var uvenner med sin bror Jens.

Andersen Nexø novelle

Sagen blev således henlagt som uopklaret, og havde det ikke været for Martin Andersen Nexø var hændelsen sikkert undgået min opmærksomhed. For branden i Tjørneby inspirerede imidlertid Martin Andersen Nexø til at skrive en novelle.

Martin Andersen blev født på Christianshavn den 26. juni 1869, som søn af arbejdsmand Hans Jørgen Andersen

og hustru Helene Christine Mathilde f. Maintz, og døbt i Vor Frelsers Kirke. Familien flyttede til Lægeforeningens boliger på Østerbro (Brumleby), hvor de boede frem til omkring 1877, hvorefter de flyttede til Nexø.

Her ernærede faderen sig som stenhugger og brolægger.

Martin blev konfirmeret den 30. september 1883 i Bodils Kirke.

Ud efter konfirmationen

I novellen "Idioten" skrev han: *"Dagen efter min Konfirmation sad jeg igen bag Halmskærmen og slog Skærver af Rosset, mens Far stod lidt henne og flækkede Æmmer ud til Brosten.*

I dag var som i forgaars, akkurat; jeg havde ingen Tømmermænd af nogen art, Konfirmationen betød ingen festlig Indvielse til en ny Verden.

Pludselig lagde Far Slæggen og sagde: "Det er bedst du går ud og finder dig en Plads; for nu herefter skal du sørge for dig selv." Han nikkede betydningsfuldt til Ordene; skønt jeg havde forsørget mig selv næsten fra jeg kunde krybe, lød det helt skæbnesvangert – som om han overdrog mig en tung, ansvarsfuld Byrde og selv rettede Ryggen.

Jeg pakkede Værktøjet sammen, lagde Skærmen ned over det og drev ud i Efteraarsregnen paa maa og faa.

Langt ude i Povlsker kom jeg endelig til en Gaard, hvor de ikke gjorde Ophævelser over min Spinkelhed men fæstede mig som "Syslehorra".

Gaarden var ret stor, og jeg skulle passe alle Kreaturerne og have 20 Kroner halvaarlig for det."

I foråret 1884 var Martin vogterdreng på 03. slg. Raabygaard, som ligger i det nordvestlige hjørne af Povlsker. Martin oplevede næppe selv branden, da afstanden mellem de 2 gårde var omkring 3 km, men han har helt sikkert hørt snakken om omstændighederne omkring branden.

Dertil kommer, at hans far, Hans Jørgen Andersen var fætter til ejeren, **Jens Espersen**, idet de havde fælles bedsteforældre i Morten Hansen Larsen og Ane Margrethe Andersdatter på 05. slg. Sejrsgaard i Povlsker.

Frænke

I 1898, 14 år efter branden skrev Martin Andersen Nexø en novelle, som han kaldte Frænke. Novellen blev udgivet i samlingen Muldskud (1900). I novellen følger forfatteren handlingsforløbet ganske nøje, idet han dog tillader sig visse kunstneriske friheder til at forbinde foreliggende fakta.

Brandstifteren bærer i novellen navnet Frænke. Hun omtaler i novellen

ejeren af den nedbrændte gård som **Jens**, da hun alarmerer beboerne på en nabogård.

Kontroversielt er det imidlertid, at forfatteren gør den arresterede slægtning (søsteren Ane Cecilie) til brandstifter på trods af, at hun aldrig tilstod denne og at sagen blev henlagt som uopklaret efter hendes død. Juridisk set er ingen skyldig før de er dømt og hun blev aldrig dømt.

Detaljeret beskrivelse

I novellen vågnede Frænke ved ½12-tiden om natten, klædte sig på og vandrede ud af byen (Nexø).

Forfatteren beskriver derefter Frænkes vandring fra bopælen i Nexø til Tjørneby ad stien gennem Nexø Lystskov ud til Balka med passage af Melåen og derfra til Povlsker så detaljeret, at man kan følge hvert et skridt, selv om der i novellen ikke nævnes navne på lokaliteterne.

Tjørneby-gårdene

Efter 3 timers vandring nåede hun frem til 3 gårde, som lå på række.

I Povlsker lå der 4 gårde, som gik under navnet Tjørneby.

De 4 gårde var regnet fra syd 13. vrg. Lille Kirkebogaard, 06. slg., 07. slg. og 08. slg. Tjørneby.

De 3 sydligste lå så tæt, at haverne stødte op mod hinanden, medens den fjerde (08. slg. Tjørneby) lå lidt nord

for de 3 andre. Gårdene findes den dag i dag.

Frænke var født og opvokset på den midterste af de 3 gårde (06. slg. Tjørneby), som var overtaget af broderen, **Jens Espersen**.

Hun gik hjemmevant rundt om gården og lyttede ved soveværelserne.

Hun nævner 3 personer, som hun identificerede ved deres snorken, som Gammelfar (hendes far Eskild Dich Jensen, 87 år gammel), broderen **Jens** og dennes hustru Gjarta (Kirstine).

Tændte ild i høet

Efter turen rundt om gården krøb Frænke ind af en lem til svinestalden, hvor hun tændte ild til noget hø.

Hun forlod derefter brandstedet, men da hun passerede nabogården 07. slg. Tjørneby, bankede hun på et sovekammervindue og sagde: "Det brænder ovre hos Jenses". På nabogården boede Michael Jensen.

Michael skyndte sig til brandstedet, som kun lå et halvt hundrede alen (30 m) væk, for at hjælpe med at redde, hvad reddes kunne og hævdede efterfølgende, at han ikke vidste, hvem der havde banket på ruden.

Det blev snart klart, at branden var påsat. Da der blev fundet fodspor i kvindestørrelse udenfor svinestalden og da det var alment kendt, at der var

et spændt forhold mellem de 2 søskende, faldt mistanken på Frænke, som blev arresteret og sat i Nexø arrest.

Hverken Jens eller Michael kunne eller ville afgive vidnesbyrd, som kunne belaste Frænke, og Jens afviste beskyldningerne som vrøvl og kællingesnak. Herredsfogeden stod således med en uløst sag, da Frænke ikke kunne dømmes på indicier.

Hjælp ovrefra

Forsikringsselskabet, som havde dækket bygninger og ind- og udbo, ønskede imidlertid sagen forfulgt og i forsøget på at få Frænke dømt hentedede man assistance fra en kommissionsdommer fra Hovedstaden, som var kendt for at have metoder til at få skyldige til at tilstå.

Men han kom heller ikke nogen vegne med Frænke.

I novellen tog Frænke sagen i egen hånd ved at hænge sig i sit forklædebånd julemorgen, men ifølge Borholms Tidende (og kirkebogen) skete dødsfaldet natten mellem den 2. og 3. maj 1884, 6 uger efter den fatale gårdbrand.

Bange for at tilstå

Motivet til selvmordet skulle ifølge novellen være, at hvis Frænke var blevet

bragt til at tilstå, ville forsikringsselskabet få fingre i hendes formue efter salget af gården samt den forventede arv efter faren.

Jens Espersen havde ikke samme interesse i at få søsteren dømt, idet han havde fået udbetalt forsikringssummen (besætningen var dog ikke forsikret) samt fået hjælp fra familie og naboer til genopbygningen, så hans tab var begrænsede.

Ifølge skiftet efter faderen Eskild Dich Jensen, (død den 28. juli 1884, skifte den 30. juni 1885) forblev Ane Cecilies 8 børn arveberettigede.

Af skiftet efter Ane Cecilie (30. marts 1885) fremgår det, at hun efterlod sig en nettoformue på godt kr. 30.000, hvoraf størstedelen (kr. 28.000) var i form af panteobligationer. Heraf var de kr. 10.000 til Janus Kjøller med pant i 1. slg. Nørregaard.

Janus Kjøller havde overtaget Nørregaard efter hendes mand død i 1881. Martin Andersen Nexø udlægger det på den måde, at hvis hun blev dømt, og forsikringen tog hendes formue, måtte hendes datter og svigersøn gå ludfattige fra gården.

Førnævnte Janus Kjøller var godt nok gift med hendes yngste datter, Johanne, men de blev først gift i efteråret 1885 (27. november), halvandet år efter den dramatiske ildebrand. Så også her har forfatteren valgt at benytte sin kunstneriske frihed.

Når man læser novellen, er man ikke i tvivl om, at Martin Andersen Nexø anså Ane Cecilie for skyldig.

Imidlertid var der ingen beviser for dette, kun indicier, som delvist beroede på rygter.

Godt alibi

Ane Cecilie var 59 år gammel og hun blev beskrevet som før (korpulent) med en vraltende gang.

Hendes sidste alibi var, at hun havde haft besøg af havnevagt Lars Kofoed og dennes kone aftenen før branden og at madam Kofoed mente, at hun havde forladt Ane Cecilie omkring kl. ½9.

Med dette troværdige alibi skulle hun således have haft godt 3 timer til at gå de omkring 10 km fra Nexø til Tjørneby til branden blev opdaget lidt over midnat.

Det er naturligt, at der også var nogle, som var skeptiske over for, om dette var realistisk.

I Bornholmske Samlinger 2. række nr. 4 (1969) findes et indlæg med titlen: Baggrunden for Martin Andersen Nexø's novelle Frænke, skrevet af V. Svendsen.

Her beskriver Svendsen en række forhold omkring branden og opklaringsarbejdet med reference til retsdokumenterne.

Jeg har i min gengivelse af hændelsesforløbet kombineret informationerne fra Bornholms Tidende og Martin Andersen Nexø's novelle med V. Svendsens gennemgang af hændelsen.

Kilder:

Bornholms Tidende. 21. marts, 27. marts og 8. maj 1884.

Martin Andersen Nexø: Frænke. Novelle udgivet i samlingen Muldskud (1900).

Martin Andersen Nexø: Idioten. Novelle udgivet i samlingen Barndommens Kyst. (1911).

V. Svendsen: Baggrunden for Martin Andersen Nexø's novelle Frænke. Bornholmske Samlinger, 2. række, nr. 4 (1969).

Kirkebøger, folketællinger, skifter samt Kure's gårdfortegnelse.

Nyt fra:

Nu også Færøerne

Alle interesserede i Færøerne har nu endnu bedre mulighed for at dykke ned i de nordatlantiske øers historie.

Nu har Rigsarkivet digitaliseret arkivalier med relation til Færøerne, og de første dokumenter kan nu tilgås online.

Dokumenterne stammer fra statslige myndigheder. De første der kommer online, tæller bl.a. dødsattester og folketællinger samt materiale fra Den Færøske Handelskommission

I de kommende måneder vil de løbende publicere mere materiale.

Andre godbidder

Udover de færøske arkivalier er en del andet nyt materiale netop kommet online.

Det gælder bl.a. søruller, skifter fra København, domprotokoller fra Højesteret, folketællinger fra slesvigske distrikter fra 1769 og fra grønlandske distrikter for perioden ca. 1834-1870 samt rekvisittegninger og -fotografier fra Det kgl. Teaters arkiv.

Tak til FOTO-gruppen

Af Merete Svendsen

Cadeau til fotogruppen fra BSLF, for det kæmpe job de gør til hjælp for os der slægtsforsker, med at affotografere gamle glasplade-negativer så vi får adgang til billederne.

I flere år har jeg søgt det originale billede af brudepar med alle gæsterne fra min familie.

Dette morsomme billede med mange i sin tid kendte mennesker er taget i haven til Munkegaard i Nyker i 1909, da gfr. Laur. Hansen bortgifte sin datter Marie til Johannas Sonne, som senere blev vognmand i Marby. Bølge de oplysninger vi har modtaget - med forbehold for erindrings-forskudninger og personernes lidt - og-jegne opstilling - var der følgende deltagere i festen:
Stående fra venstre: Anna Syge (efternavnet kendes ikke), Larsen, Frøstgaard, (7), Laur. Kuhn, Grangard, (7), Anina Kuhn, Grangard, pastore Rendtorff, (7), Frø Rendtorff, (7), (7), Marie Andersen, (7), (7), (7), (7), Alf. Hansen (døbt skilt bar bruden), brudeparret, brudgommens forældre, Nikolaj Olsen, Marie Olsen, Peter Olsen, Asgaard (med kvit skæg), Hilda Olsen, (7), Laur. Olsen, Sødergaard.
Olsen, (7), (7), Ole Olsen, Standsdal.
Forreste række: (7), Laur. Hansen, Dorthen Kuhn, Grangard, Janus Hansen, Anton Hansen, Thore Andersen, Magda Andersen, Agnes Andersen, fru Sonst, Georg Hjorth, Niels Kuhn.
Siddende: Peter Andersen, Kikkedal, Andersen, Lundsgaard, Peter Olsens hustru, (7), brudens mor, Anine Hansen, Ellen Marie

Jeg havde et dårligt avisudklip fra Bornholms Tidende fra 8. januar 1983, hvor der var blevet spurgt til billedet, og om nogen kendte personer og anledning.

Der var så sat årstal 1909 nogle personnavne på billedet, men "Bingo" så ser jeg det fine billede i "bornholm-skebilleder.dk", meget fint og klart.

Også brudebillede

Yderligere var der også et billede af brudeparret alene.

Fotograf T. Yhr var altså blevet bedt om at komme til "Munkegård" 2 vdg. i Nyker for at forevige alle festdeltagere i haven den 25. sept. 1909.

Det var min Oldefar Laurits Peter Hansen, hvis yngste datter Marie der var blevet viet til Johannas Sonne.

Maries lillebror, min morfar sidder som nr. 2 fra venstre i forreste række. Hermed en opfordring til jer medlemmer i BSLF med at komme i gang med at gennemse billederne, eller skrive søge-hint i søgefeltet, så vi kan få flere navne og data på billederne.

Ps! Husk at skrive å med 2 a'er.

Nyt fra Fotogruppen

Af Elo Jacobsen

Vi har nu scannet over 50.000 billeder i denne sæson.

Mange er lagt ud på:

www.bornholmskebilleder.dk

men de fleste billeder må ikke komme på internettet på grund af persondata-loven.

Skole og konfirmationsbilleder

Vi har fotograferet mange af Kaare Rasmussens glasplader og negativer, og der er konfirmationsbilleder og skolebilleder fra mange kirker og skoler, primært fra Rønne, men også fra Østerlars, Olsker, Vestermarie m.fl. Skolebillederne er fra 1920-erne og frem til 1964; konfirmationerne er fra 1920-erne og frem til 1968.

Jeg har fundet min fars konfirmationsbillede (fra 1944) og mit eget (1968)

75 års grænse

Billeder efter 1944 må ikke lægges på internettet, da der er en 75 års grænse, men vi **har** billederne, og medlemmer kan komme op på Ø-arkivet og se dem, når vi er der (Ø-arkivet har dog ikke modtaget billederne endnu).

Fotogruppen er på Ø-arkivet onsdage fra 12 – 15, og fredage fra 08 – 12. (vi holder sommerferie i juni, juli og august)

Hvis nogen kommer i sommerferien, så prøv at ring til mig, så kan vi måske finde en løsning, så I kan se billederne ring på 30 49 26 51.

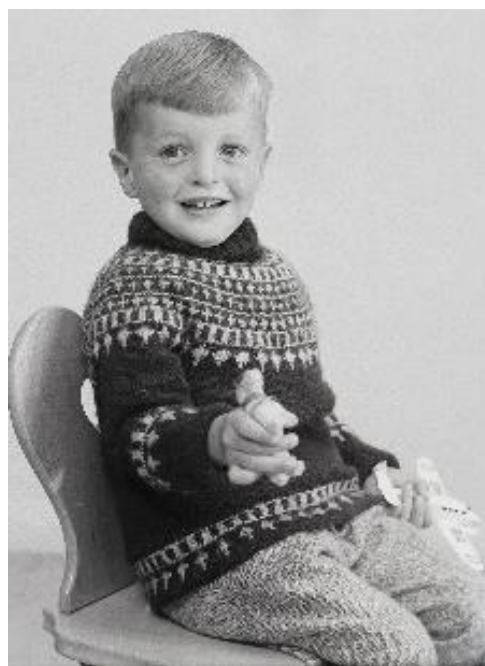
Protokoller og kartotekskort

FOTO-gruppen har også indtastet data fra fotografernes protokoller på over 25.000 billeder, så man kan søge efter sig selv og sine slægtninge.

Disse data må heller ikke lægges ud på internettet, da de er helt frem til 1960.

Nogle af protokollerne og kartotekskortene ved vi ikke hvem tilhører, så vi vil meget gerne have hjælp til at få identificeret nogle billeder, så vi kan se hvilken protokol billedet matcher.

Jeg har selv fundet et billede fra 1958 af mig selv, ved hjælp af de indtastede data. (POLYFOTO)

Hjælp til Norge

Af Jens Aagesen

Nordmændene, kæmpede længe mod den tyske okkupationsmagt i 1940, og led derefter meget under krigen.

Specielt sulten plagede mange, og specielt gik det voldsomt ud over børnene.

Røde Kors pakker

Danmark, der kapitulerede efter få timers nærmest symbolsk kamp, fik det under krigen det langt bedre.

Tyskerne kaldte det populært for "Flødeskumsfronten" og nød at komme til Danmark, der havde rigeligt med mad. For at hjælpe de sultende nordmænd, sendte Dansk Røde Kors flere gange i løbet af krigen pakker derop. Disse blev taget imod med så stor taknemmelighed, at det kun vanskeligt kan beskrives.

Når der kom pakker, samledes hele familien med slægtninge for at dele hvad der var i pakken og smage lidt af de gode sager, der var sendt.

Især børnene og de gamle fik del i disse lyksaligheder, da de trængte mest.

Ferieophold

Da krigen var forbi, blev nordmændene ikke glemt.

Dansk Røde Kors kontaktede nu modstandsbevægelsen, og også den bornholmske modstandsbevægelse var

med på at tilbyde børn af norske modstandsfolk, om et ferieophold på Bornholm, for at de kunne komme til kræfter. Tilbuddet blev modtaget med stor taknemmelighed og helt uden betænkeligheder af de norske modstandsfolk.

Lang rejse

Så den 28. juli tog omkring 50 børn toget fra Oslo til Helsingborg, færgen til Helsingør og herfra toget igen til Københavns Hovedbanegård, hvor en repræsentant fra Bornholms Modstandsbevægelse, frisørmester Jacob Larsen, havde taget turen for at ledsage børnene til Havnegade.

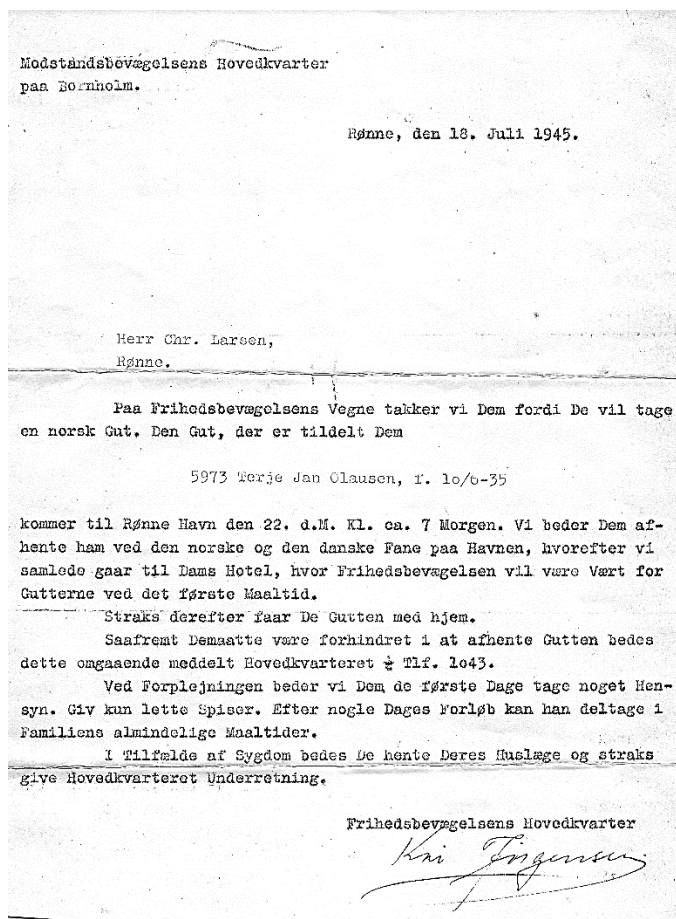
Her blev de modtaget på 66-selskabets gamle dampskib "S.S. Østersøen", hvor restauratør Hansen sørgede for forplejning til børnene helt uden beregning under turen til Bornholm, hvor de ankom kl. 7.00 næste morgen.

Terje Olausen

En af de norske børn var 10-årige Terje Olausen.

Hans værter var modstandsmanden Christian Larsen, der sammen med konen Dagmar mødte op på havnen, hvor både en dansk og en norsk fane markerede mødestedet.

Deres feriedreng Terje havde en snor om halsen med et papskilt med navn og adresse på.

På skånekost

Da alle havde fundet deres ferieværter, gik man i samlet trop til Dams Hotel, hvor man fik det første måltid mad, men samtidig formaning om,

at man de første par dage kun måtte servere skånekost til de udhungrede børn for ikke at få ødelagt deres maver.

Havde det godt

De 50 børn var på øen godt en måned, hvor de igen kom til kræfter, fik lidt sul på kroppen og ellers havde det godt, som Terje der her skriver hjem: *"Kjære Mor. Nu kommer jeg snart men ergerligt. Jeg vill ikke heim jeg vill vere her."*

Men selv om flere gerne havde blevet her noget længere blev snoren med navneskiltet igen hængt om halsen den 29. august, og så gik det hjemad igen til Norge, hvor forældrene glade tog imod dem.

Tak far Norge

Efter hjemkomsten sendte Johan Heltung fra De norske Hjemmestyrker en hilsen med stor tak til de bornholmske modstandsfolk for børnenes dejlige ferieophold på øen.

De norske børn glemte heller aldrig den bornholmske ferie og flere bevarer forbindelsen længe efter.

Konkurrencen

1. Hvad betyder det latinsk ord Ækvivok?.
2. Hvad står forkortelsen Fdk for?.
3. I hvilket sogn ligger Havmyr.
4. Hvad betyder Cognatiske slægtslinie?.
5. I hvilken sogn lå Prøjsen?.
6. Hvor meget er rummålet en Stob?.
7. I gammeltid betød Snapstinget hvad?.
8. Hvad er en Slegfred?.

----- o o o -----

Der er 1 gavekort lydende på 200 kr. som præmie hver gang. Der trækkes lod blandt alle rigtige indkomne svar.

Alle besvarelser skal være formanden i hænde senest den **1. juli 2019**.

Svarene sendes til Hans Ressel, Dampmøllegade 11, 3700 Rønne.

På et postkort eller lignende eller sendes på E-mail: kon@bslf.dk

Mærkes "Konkurrence".

----- o o o -----

Svar på sidste konkurrence

1. forbrydelse
2. 12 sildetønder = 1298,5 lt.
3. der er omtr. 5¼ Mil
4. Begravet
5. Almindingen
6. 1 år og 6 uger
7. Ibsker
8. Mindetavle over en afdød person

----- o o o -----

Tillykke til vinderen af konkurrencen:

Medlems nr.: 654.07, Illona Wachholz

----- o o o -----

Åbningstider Bornholms Ø-Arkiv:

Mandag:	10:00 – 14:00
Tirsdag:	Lukket
Onsdag:	12:00 – 16:00
Torsdag:	10:00 – 14:00
Fredag:	10:00 – 13:00

Foreningens Facebooksgruppe:

"Bornholms Slægts- og Lokalhistoriske Forening" er en lukket gruppe kun for medlemmer.

Du kan få godkendt din ansøgning, hvis du skriver dit medlemsnummer på anmodningen.

BUSTUR

LØRDAG

D. 31. AUGUST 2019

KL: 10.00 – 17.00

VI MØDES VED Ø-ARKIVET

PLANEN FOR TUREN:

HEMMELIG, BORTSET FRA AT:

**Vi spiser vores medbragte frokost
og**

DER ER KAFFE ET ELLER ANDET STED PÅ ØEN.

TUREN KOSTER KUN 50 KR PR. MEDLEM

150 KR. FOR IKKE MEDLEMMER

Check om du/I er: Enkeltmedlemmer eller husstandsmedlemmer

BETALINGEN SKER VED BUSSEN.

TILMELDING SENEST DEN. 23. AUGUST 2019 TIL:

FIE ELLEBYE - sk@bslf.dk

Husk at skrive jeres medlems nr. på ved tilmeldingen.

Bestyrelsen

Formand: Hans Ressel

Tlf.: 30 13 81 82

E-mail: fm@bslf.dk

Næstformand: Elo Jacobsen

Tlf.: 30 49 26 51

E-mail: nf@bslf.dk

Kasserer: Tonni Jørgensen

Tlf.: 56 96 45 58

E-mail: ks@bslf.dk

Sekretær: Fie Ellebye

Tlf.: 56 99 00 77

E-mail: sk@bslf.dk

Best. Medl.: Susanne Ressel

Tlf.: 56 95 81 82

E-mail: 1bm@bslf.dk

Best. Medl.: Jørgen Elleby

Tlf.: 42 19 90 91

E-mail: 2bm@bslf.dk

Best. Medl.: Palle Pedersen

Tlf.: 40 30 92 83

E-mail: 3bm@bslf.dk

Suppleant: Erik Hørringsen

Tlf.: 25 72 25 84

E-mail: 1s@bslf.dk

Suppleant: Jack Funch

Tlf.: 56 99 00 77

E-mail: 2s@bslf.dk

Anetræet

Deadline på Anetræet er på følgende datoer: 1. jan. - 1. apr. - 1. jul. - 1. okt.

Redaktør

Jens Aagesen

E-Mail: red@bslf.dk

Nyheder og artikler du synes kunne have interesse for os andre, sendes til: red@bslf.dk